

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2687 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4638.

Chicago, Ill.

Datum v oglepaju n. pr. (Februarja 25-18) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Topovi bodo odgovorili.

Kronana opica na Dunaju je bombastično sporočila svojemu "najvišjemu" v Berlinu: "Na obdolžitve francoske vlade bodo odgovorili moji topovi na zapadni fronti."

Pred enim letom, ko so govorili zavezniški topovi glasnejše kot kajzerjevi in ko je v Avstriji začelo vreti vsled prevelike mizerije, je Korliček pisaril na vse strani, da mora Avstrija imeti mir za vsako ceno ob koncu leta 1917. Takrat ni bilo več upanja, da bi topovi izposlovili mir.

Zdaj je položaj momentalno in navidezno ugoden za Nemčijo. Kajzer je vrgele svoje zadnje sile na bojišče in dosegel nekaj uspeha, dasiravno je svoj uspeh drago plačal; moderni Atila pa prikriva ogromne stroške, temveč kaže le na krvave pridobitve. In v tem momentu, ko so pruski imperialisti navili militaristično mašino do skrajne točke in jo pognali proti Angležem, Francozom in Američanom na zapadu, ima "miroljubni" Karl toliko impertinence, da se baha s svojimi kanoni. Tepec! Topovi, armada, monarhija in krona je toliko časa Korličkova, kolikor časa mu nemški kajzer pusti veselje, da lahko misli, da je vse to njegovo. Kajzer je celo dovolil Poljakom in Ukrajincem, da si lahko mislijo, da so "svobodni v svoji državi" — pa ne bi kakšnemu Korlu, da si domišljuje o "svojem" cesarstvu in "svojih" kanonih.

Topovi bodo res odgovorili — ampak ne Karlovi niti kajzerjevi.

Na zapadni fronti je zdaj pogovor o miru in topovi govore. Z brutalnimi militaristi je vsak drugačen pogovor nemogoč; z zverino ne moreš govoriti drugače, kakor če vzameš v roko debelo gorjačo, in če si je človek v svesti, da miru ne more biti v soseski, dokler ni konec nevarne zverine, bo gotovo naredil mir z gorjačo.

Vesti z bojišča niso ravno optimistične. Nemci se hvalijo, da so v enem dnevu ali dveh vzeli postojanke, za katere so se zavezniški borili mesece v svoji lansk in predlanski ofenzivi; medtem pa še niso povedali svetu, da so izgubili pred Verdunom v šestih urah pozicije, zaradi katerih so izgubili pol milijona mož v šestih mesecih naskakovanja.

Kdor se zaveda pravičnosti, ki je na strani zaveznikov in Amerike, ne bo obupoval vsled valovanja bojne sreče na zapadnem bojišču. Nemci lahko vzamejo še več postojank in vtope v lastni krvi še več divizij, toda koncem konca mora zmagati pravičnost in zmagala bo. Jeklena volja in neomajen odlok oboroženih milijonov pod zastavami demokracije, da kajzerstvo ne bo gospodovalo vsemu svetu, bosta zdrobila tudi največje Kruppove topove; nepremagljiv duh svobode mora slaviti svoj dan.

Da — topovi bodo odgovorili! Govorili bodo in govorili in odgovorili tako, da bo kajzer z vso svojo militaristično bando in kronanimi priveski trd in lesen.

Hinavstvo se tudi odeva s patrijotizmom.

Patrijotizem! — kaj se vse ne godi v tvojem imenu! Kdo se vse ne skriva pod plaščem patrijotizma! Kaj se vse ne uganja pod krinko patrijotizma! —

Veliki profitarji odirajo ljudstvo v imenu patrijotizma; velepodjetniki zahtevajo pruske zakone proti delavcem v imenu patrijotizma; pijana, ošnopšana drhal obeša ljudi, proti katerim ni dokazov za pregrešek, pod benderom patrijotizma; zločinci, strahopetci in različna propadla svojat si natakne masko patrijotizma in poljubno persekutira vsakogar, v komur vidi osebnega, političnega ali verskega nasprotnika; razni religiozni fanatiki brez razlike na sekto organizujejo posebne mašine za pumpanje dolarjev iz neumnih ljudi v svoje namene pod plaščem patrijotizma; kratka, vsa družabna golazen, ki se pase na koži ljudstva, se zavija v zastavo in nosi drog z napisom: Patrijotizem.

Končno so se tudi moralni hinavci zatekli pod to varnostno znamko. Pred čikaškim muzejem za umetnost (Art Institute) na lepi Michigan Ave. so te dni postavili občinstvu na ogled soho nagega moža v naravni velikosti. Soha ima ime "Sejalec" in predstavlja spomladansko setev. Kdor ima količkaj pojma o umetnosti, ne more videti v tej sohi družega kakor lep kiparski izdelek ameriškega umetnika, ki prestavlja setev.

Ampak v Chicagu imamo varuha vseh moralnih čednosti v osebi policijskega cenzorja Funkhouserja, ki ima črne misli o vsakem koščku nage umetnosti. Moč se je že večkrat proslavil s svojo nezasišano zabitojstjo, kadar je kakšna slika ali pretesna kikljica v kopanišču "ugrožala" javno moralo. Funkhouser je kratkoma zapovedal vodstvu muzeja za umetnost, da mora odstraniti "Sejalca" izpred oči občinstva, kajti po njegovem mnenju soha vpliva "zelo pohujševalno" na dekleta, iz česar lahko pridejo "slabe posledice" v tem času, ko je vse polno vojakov v mestu — skratka, patrijotizem zahteva (!), da takšni kipi ne bodejo ljudi v oči.

Vodstvo muzeja pa ima svoje pomisleke in do danes še ni odstranilo "nevarne" sohe.

Kaj si more misliti pameten človek? Zdravi ljudje se ne zgražajo nad nagoto umetniških del; "pohujšanje" vidijo le hinavci in med hinavci so tudi moralne propalice, sužnji seksualne pohotnosti. Umazanim ljudem je vse umazano in svinjsko.

Tretje posojilo svobode.

Socialistični mestni zastopnik v New Yorku Algernon Lee je dejal v mestni zbornici: "Glasovati proti posojilu svobode bi pomenilo ravnati proti interesu ljudstva vsega sveta, včevši v to tudi prebivalstvo Nemčije in Avstro-Ogrske."

Na čem temelji ta izjava? Posojilo svobode ima namen, da se omogoči Ameriki uspešno vojskovanje in zmaga nad nemško in avstrijsko avtokracijo.

Vprašanje stoji danes tako: Ali naj zmagata v sedanjih vojni Nemčija in Avstro-Ogrska, ali pa zavezniški in — za nas v prvi vrsti — Amerika? ...

Tretjega izhoda ni. Nekdanje sanje, da bi se mogla vojna za končati brez zmagovalca in premaganega, so se razblinile v nič. Razpršila jih je Nemčija, ki ni rekla, ampak je z dejanji pokazala, da hoče zmagati na vsak način. Ako ne zmagata na bojnem polju, hoče zmagati na konferenci.

Pokazala in dokazala je to v Brest Litovsku. Vsemu svetu je danes znana podlota njenega ravnanja napram Rusiji. Izdajalsko postopanje Nemčije se še nadaljuje. Nemške čete se danes bojujejo na Finakem, dasi nimajo Nemčija vojne ne s Finko in ne z Rusijo. Bojujejo se zato, da "urede" Finko po kajzerjevih uzorih. Bojujejo se, da zatro revolucijo.

Nemške čete prodirajo v Ukrajino, dasi ima Nemčija mir tudi z Ukrajino in Rusijo. Tudi tukaj prodirajo zato, da poteptajo revolucijo in napravijo v Ukrajini nemški "red".

Brezprimerno tolovajstvo, ki ga izvršuje zločinski kajzerizem na evropskem vzhodu, je absoluten dokaz, da bi bil mir z Nemčijo v današnjih razmerah mogoče le za to ceno, da se jim podvržejo vsi narodi in sprejmejo njene militaristične pogoje.

Obstanek demokracije, napredek demokracije, razvoj demokracije, evolucija iz meščanske demokracije v socialistično je mogoče le tedaj, če se skruši kajzerizem, vrhovni žandar vse reakcije, vsega zatiranja in imperikalizma.

Interesi ljudstva vsega sveta zahtevajo, da se svet reši kajzerizma — to je smisel govora Algernon Leeja.

Tudi interesi nemškega in avstro-ogrškega ljudstva zahtevajo to.

Nemški manjšinski socialisti so glasovali proti miru, ki ga je kajzerjeva banda vabila Rusiji, ko ga je bila najprej sklenila z izdajniško ukrajinsko buržvazijo. Oni ne morejo odobravati podlega kajzerkega rokovanjstva.

Nemški manjšinski socialisti so obžalovali, da so bolševiki sklenili mir in Bernstein je dejal, da ovira ta mir nemško revolucijo, ker morajo francoski in angleški socialisti nadaljevati vojno z Nemčijo, dokler ne bo omajana nemška vojaška moč. Oni šele vojaški poraz nemškega militarizma — ne da bi bili izdajalec, ampak ker vedo, da je to pogoj za osvoboditev nemškega ljudstva.

Socialisti v Avstriji in vse nemške narodnosti so v najostrej-

ši opoziciji zoper avstrijsko vlado. Vsi spoznavajo razdelitev Avstrije za nezogiben pogoj ljudske osvoboditve. Poraz oficijelne Avstrije je zmaga avstrijskih narodov.

Glasovati proti posojilu svobode bi pomenilo ravnati tudi proti interesom ljudstva v Nemčiji in Avstriji — pravi Algernon Lee. In to je resnično.

Zakaj se bojuje Amerika, nam povedo govori predsednika Wilsona. Vojni in mirovni cilji Amerike so merodajni za nas. Na razvalinah avtokracije in imperializma naj se zgradi družba svobodnih narodov — to je program, kateremu ne more ugovarjati resnična demokracija. Izvršitev tega programa odpre socializmu pot do najvišjih ciljev. Ni pa ni danes tem ciljem tako napoti, kakor avtokracija v Berlinu in na Dunaju.

Ta avtokracija se opira na suženjsko dresirane armade. Vanje polaga vse svoje upe. Le s porazom teh armad je mogoče zadeti avtokracijo samo. In Amerika je poklicana, da igra odločilno vlogo.

Za boj potrebujejo Zedinjene države sredstva. Tretje posojilo svobode je namenjeno omogočiti nabavo teh sredstev. Kupiti bond svobode pomeni pomagati Zedinjenim državam do zmage nad avtokracijo-imperialističnim tolovajstvom; pomeni okrajšati vojno; pomeni reševati življenje ameriških vojakov, naših bratov in sinov; pomeni pospešiti demokracijo in mir, ki ne bo od danes do jutri, ampak ki more potrajati tako dolgo, da odpravi napredujoči socializem zadnje vzroke vojne in utrdi trajen svetoven mir.

Kje je mogoče kupiti bond svobode?

Ako ne poznate drugega mesta, ga lahko dobite v vsaki dobri banki. Sicer so pa v vsakem mestu tudi posebne postaje, ki sprejemajo naročila.

Koliko velja Liberty Bond? Najcenejši bond svobode velja 50 dolarjev. Lahko se pa dobi tudi za 100, 200, 300, 1000 dolarjev t. d.

Koliko znašajo obresti tretjega posojila svobode? — Štiri in eno četrtino odstotkov.

Kdo garantira za varnost posojila svobode? — Zedinjene države z vsem svojim imetjem in z vsemi dohodki.

Ali se morejo kupiti bondi svobode na obroke? — Da. Tam, kjer jih prodajajo, dajejo tudi vsa pojasnila.

KANALI NA JEMRU SO PROSTI LEDU.

Ashland, Wis. — Zaliv Chequamegon, vzhodni Apostolski otok, je prost ledu in ladje zdaj lahko plovejo po njem. Kapitan Rilton je odplul v nedeljo zjutraj na otok Oak, vstavljal se je v Hermitu in pripeljal šestdeset konj, ki so služili v šumarskih taboriščih. Kapitan pravi, da so vsi kanali prosti ledu in lahko služijo plovbi.

SLOVENSKO REPUBLIKANSKO ZDRUŽENJE

Sedež v Chicagi, Ill.

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostich, Filip Godina, Frank Kerže, Martin V. Kond, Ethin Kristan, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

NADZOJNI ODBOR:

Ludvik Benedik, Matt Petrovič, Frank Veranič.

CENTRALNI ODBOR:

John Ermene, Joseph Fritz, Joseph Ivanetič, J. Judnič, Ivan Kaker, Anton Motz, Frank Mravija, Jacob Muha, Zvonko Novak, H. Pogodič, Matt Pogorelec, John Rezel, Joseph Steblaj, Frank Šar, Frank Udovič, Charlie Vesel, Andrew Vidrih, Stefan Zabrie, Zakrajšek, Anton Zlogar.

(Opomba. Zastopniki organizacij in listov, ki se dozdaj še niso priglasi, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno javijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. Naslov za pisma in denarne pošiljke je sledeči: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.)

Gibanje za S. R. Z. v Penna.

Canonsburg, Pa. — Ni mi potreba posebej omenjati, da so Sloveni v Canonsburgu vneti za ideje Slov. Repub. Zdrženja. Treba je videti številno obiskane shode in splošno navdušenje za stvar. Za našo borbo smo zainteresirali tudi lokalno časopisje in naše zastopnike v Washingtonu. Pred nekaj dnevi prejel je tajnik lokalne organizacije S. R. Z. v Canonsburgu sledeče pismo:

House of Representatives

Washington, March 30, 1918.

The Secretary of the Slovenian Republican Alliance, Canonsburg, Pa.

Dear Sir:

I am in receipt of your letter of recent date containing a resolution adopted at a recent mass meeting held at Canonsburg representing the Slovenian Republican Alliance.

I have been watching with great interest the situation in Austria-Hungary and the evidence that the Jugo-Slav people in that country have not abandoned the long struggle for liberty which they have maintained with such spirit in the past. I am convinced that the Slovenes resident in the United States are almost without exception loyal to this country and ought not to be considered alien enemies. It pleases me very much to have this declaration from the Slovenians of Washington and Allegheny Counties, and I am sure that they will show by their acts that the confidence which the Government of the United States has placed in them is entirely justified.

Yours very truly,

H. W. Temple.

Slovenci so se dozdaj še povsod izkazali, da so vredni zaupanja, ki ga stavi vanje vlada Zdrženih držav, ker zanje ni uveljavila postav, katere veljajo za sovražne inozemce. (Razume se, da se to tiče le tistih, ki nimajo še državljanskih papirjev.) Prepričan sem, da ostanejo taki tudi v bodoče in da bodo stali na strani vladi Zdrženih držav v tej gigantski borbi za demokracijo. Le ako zmagata v tej vojni Amerika in zavezniški, moremo pričakovati, da se ustanovi Jugoslovanska federativna republika, v kateri bo v resnici vladal narod sam in ne kak monarh po "božji milosti".

Zmaga Amerike bo tudi naša zmaga. Do te zmage pa lahko pomagamo vsi, če posodimo naš denar vladi v obliki obveznic svobode in vojnovarovalnih znamk. Pri tem boste pa še imeli zavest, da ste svoj denar naložili obrestonosno in bolj varno kot na katerikoli banki. — Priporočljivo je tudi, da vedno in povsod posilite svoje zastopnike v kongresu o ciljih S. R. Z. Na ta način bodo dobro poučeni tudi v Washingtonu, da so Sloveni nasprotni vsem kraljem in cesarjem, da ljubijo republikansko državno formo, v kakoršni živijo v tej deželi in da so samoumevno z vsem srcem na strani Zdrženih držav, ki se borijo za svobodo vseh narodov.

Poročevalce.

POLKOVNIK IZVRŠIL SAMO MOR.

Atlanta, Ga. — Polkovnika William Simmonsa, poveljnika 327. infanterijskega polka, so našli mrtvega v postelji. Pognal si je kroglo v glavo. Vzroki za samomor niso znani.

MESTO MOGOČE NALOŽI DA VEK NA VSAKO MOŠKO OSEBO.

Chicago, Ill. — Mestne finance niso v najboljšem stanju, pol so pa še prohibicionistički kake omejele število salunov in s tem seveda znižale tudi mestne dohodke.

V tej stiski iščejo mestni od nove davčne vire in neka prebivalna glava je prišla do zaključka, da je najboljša, če se vsaka oseba v Chicagu v starosti od 21. do 50. leta obdavi s \$4.50 na leto. Seveda ne mislijo tega davka ločiti direktno v denarju, ker sto nima pravice, da naloži davek. Ampak stvar je tale: stni svet bo sklenil, da mora vsi prebivalci v Chicagu v starosti 21. do 50. leta delati tri dni na teden, cestah in stranskih ulicah. Kdor neče delati, se lahko obdavi s \$1.50 na dan, kar zneso za dni \$4.50. Vprašali so mesta pravnega svetovaleca Samuela Etelsona, če mesto lahko od tak sklep. Mr. Etelson je pritrdil. To vprašanje dokazuje, da je res naložiti tak davek.

Pred običajnimi volitvam predvidno molčali o nameravani davku, ker bi volilec imeli pravičati kandidata, kako soditi takem davku. Zdaj so volitvene člane in izvoljenim mestnim tom se ni treba bati, da jih bo vpraševal o novih davkih, izvoljeni so.

Če bo sprejet ta davek, bo enkratnoval na razvoj mesta. Inja mesta kot n. pr. Cicero se do branila z vsemi sredstvi, da ne vključijo v mesto, v kateri morajo meščani tri dni v letu delati na ulicah, ali se pa z njim odkupijo od takega dela. Mnogi meščani se bodo izselili v mesta v bližini okolice, da jim bo treba delati tlake za mesto pa se odkupijo od nje.

V tem davčnem predlogu prav malo modrosti. Seveda, moremo pričakovati tam, kje ni.

PREDLOGA O SPLOŠNI VARNOSTI SKI DOLŽNOSTI V ZBO NICI.

Washington, D. C. Zbor odsek za vojaške zadeve je določil zbornici senata razloži, ki določa, da se registrirajo vsi fantje, ki so po 5. juniju stari 21 let.

Predloga nadalje določa, vsi fantje in vsake leto razloži, ko dosežejo 21. leto. Predlogi bo vsako leto po njih vojaški dolžnosti od 70 do 1,000,000 mladenčev. Odsek je odklonil predlog gresnika Skallenbergerja, predlagal, da se registrirajo možje od 31. do 40. leta.

V DRŽAVI NEW YORK NEJO VELIKA MESTA "MOKRA."

New York, N. Y. — V bitki med "mokrimi" in "mi" se prohibicionisti izkazali v vseh večjih mestih. In v mestu Birmingham se ni izvil volilnega boja.

Naslednji razdelnik nam zmagajo prohibicionistov in nasprotnikov. Mokra mesta: Syracuse, Amsterdam, Schenectady, Jervis, Lockport, Tonawanda, Little Falls, New Rochelle, Coon, Newburg, Olean, Oswego, Suba mesta: Jamestown, Burn, Johnstown, Salamanca, Cortland, Fulton, Gloversville, Batavia, Middletown, Elmira.

